

BUDA-PESTA

13 Okt. st. v.

25 Okt. st. n.

Va esi duminec'a.

Redact.: strad'a iernei nr. 1.

Nr. 40.

Anulu X.

1874.

Pretulu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romaní'a 2 galbeni.

Cugetandu la cei ce numai sunt.

— Imitatiune dupa Lamartine. —

Éta frundi'a 'ngalbenita,
Care móre pe pamentu ;
Éta silv'a desfrundíta,
Unde plange tristulu ventu ;

Rondunic'a vagabunda,
Care ride 'n sborulu seu
Dormitóri'a, verde unda,
Doiosu ciripindu mereu ;

Copilasiulu ce aduna
De pe campulu intristatu
A paduriloru cununa
Mórta d'alu tómnai oftatu.

Undele adi nu mai are
Acelu murmuru rapitoriu
Care umpleá de 'ncantare
Campulu, codrulu sunatoriu ;

Si pe ramur'a uscata
Ce jelesce frundi'a sa,
Paseric'a intristata
Nu s'aude a cantá ;

Abié sórele resare,
Nóptea négra a sositu ;

Umbr'a vine domnitória
Si din ceriuri l'a gonitu.

Pe campí'a 'ngalbenita,
Turmele ce pribegescu,
Érba dulce, inverdíta
Acuma nu mai gasescu,

Si cavalele doióse
Nu desceptu cu cantulu loru
Prin dumbrávile frumóse
Echoulu resuatoru.

Vai ! e timpulu candu ni spune
Racorosulu tómnai ventu,
C'asta-di totulu tristu apune
Dupa campuri in mormentu.

Astu-felu sub palitulu sóre
Móre anulu intristatu,
Astu-felu viéti'a trecatória
Espira c'unu tristu oftatu.

Din mormenturi se ridica
Unu ventu tristu, ofilitoriu ;
Si cu frundi'a éta pica
Si plapandulu muritoriu.

Ah! in tine, timpu de jale
Amu vediutu că a peritu
Din a vietii trista cale
Trei fiintie ce-am iubitu;

A loru jalnica oftare
In suspinu-ti de mormentu
Audu, timpu de intristare,
Candu sosesci tu pe pamentu.

Si sub iérb'a cea uscata
Cautu atunci sè le privescu,
Dara gróp'a intristata
Cu vederea-mi intalnescu.

Si versu lacrami de durere
P'acelu negru, tristu pamentu,
Unde 'n pace si tacere
Dormu acei ce nu mai sunt.

M. C.

La mediulu noptii.

— Comedia intr'unu actu, dupa Laube. —

(Urmare.)

Brusture. (Pune surtuculu langa cuptoriu pe unu scaunu.) Pecatele mele au adusu pe necioplitulul acest'a pe capulu meu, ca sè mi-dee lectiuni! (Face focu in cuptoriu.) Dar sum silitu a rabdá tóte nebunfile lui, de-mi dorescu pacea.

Pupaza. (Se duce la ferést'a.) Ferést'a acés-t'a trebue sè fia chiar vis-à-vis de a sociei mele, si in ori ce casu de aici voiú puté o observá mai bine. (Deschide ferést'a.)

Brusture. (Sare la ferést'a si impinge pe Pupaza de o lature.) Dle! n'ai de cugetu a inchide ferést'a? Eu suferu de reuma; de voiesci sè respiri aeru curatu, atunci placa si ostenesce pe acoperisiulu casei si sufla pana ti-s'oru umflá plumanile, sufla pana te vei umflá ca brósc'a lui Iupiter; dar fi bunu de me crutia si inchide ferést'a!

Pupaza. (Se apropia de patu si vorbesce in sine.) Óre de ce nu m'a deschisu ea pórt'a, trebue sè fia audítu sgomotulu ce l'am facutu; lucrulu nu-i curatu, este vr'unu secretu, caruia i voiú dá de urma? (Iritatu catra Brusture.) Si óre de ce nu mi-a deschisu ea pórt'a?

Brusture. Cine?

Pupaza. O! cum me poti intrebá astu-felu de prostesce? Lasa-me mai bine in pace cu

intrebàrile dtale! (Asterne patulu si se arunca in elu.)

Brusture. La unu Ddieu, asta-i pré multu! Ce vrei dta cu patulu meu?

Pupaza. Ce alt'a, decátu sè dormu in elu?!

Brusture. Intr'adeveru n'ai gustu reu, dar de asta-data sterge-te pe la buze! (Lu-trage din patu.)

Pupaza. Mie mi-i totu-un'a!

Brusture. Inse mie nu-mi este totu-un'a, eu am trebuintia de pace, de recvirare si de caldur'a receruta. De voiesci sè dormi, placa si te fà comodu in bratiarulu acel'a, si acuma plesnésc'a-ti prin minte si judeca: că ce insemnéza aceea, candu stapanulu spune óspelui „nópte buna!“ (Se pune in patu si se acopere.)

Pupaza. (Se preambila prin chilia.) Trebue sè dau de caus'a adeverata, coste-me ce m'a cost'a! (Se preambila furiosu.) Si inca mane in diori de diminétia!

Brusture. Dle! m'ai deobligá fórt'e c'unu respunsu? De ce te preambli dta in continuu?

Pupaza. Ce te privesce ast'a pe dta? cautati de somnu si nu te ingrigí de afacerile altuia, facéndu-te musca molestatória séu mai bine dîsu romanescu, nu ti bagá nasulu unde nu-ti ferbe ól'a!

Brusture. Pentru Ddieu! indura-te spre mine si te descultia, că-ci la unu Ddieu bati alarmulu celu mai mare!

Pupaza. Are dreptu! Voiú sè me facu comodu si sè me odihnescu dupa atât'a incordare; inse mane mi-voiú resbuná crancenu. (Se asiedia in bratiaru.)

Brusture. Dne ajuta si ffi cu elu!

Pupaza. Tóte-su bune, numai de asiú avé o perina! Omulu acest'a nu se ingrigesce nici de cea mai putîna comoditate! (Se scóla si privesce in giuru de sine.)

Brusture. Rogu-te, dar ce ai de cugetu?

Pupaza. (Ia surtuculu lui Brusture, lu-folomocesce la olalta si lu-pune de perina.)

Brusture. (Sare din patu.) Manier'a dtale se marginesce cu impertinenti'a! Ce voiesci dta cu surtuculu meu nou-noutiu, carele adi lu-imbracai pentru prim'a óra?

Pupaza. Asié! apoi fi bunu si dá mi altulu?

Brusture. Numai acest'a lu am!

Pupaza. Nu ti-i rusîne de ómeni a avé numai unu surtucu? Inse bine, lu-voiú imbracá. (Lu-imbraca.) Dar o perina totu-si mi-lipsesce, si trebue sè o am cu ori ce pretiu? (Apuca perin'a lui Brusture.)

Brusture. Nu te apucá de ea, cà-ci ti-ciontescu ghiarele! Este perin'a mea!

Pupaza. Sum convinsu si nu tragu la indoiéla, mane ti-voiu redá o.

Brusture. Ah! ce mane, acuma am trebuintia de ea!

Pupaza. (Merge cu perin'a si o asiédia in bratiaru.) Nu tragu la indoiéla, dar te asigurú cà si eu am necesitate de ea. Acum te rogu, fii pe pace, si nu me totu conturbá in comoditatea mea! (Se intinde in bratiaru.)

Brusture. Ast'a-i o pacoste pe capulu meu! Inse de mi-ar dá acuma pace! Dle! ai adormitu?

Pupaza. Mi se impare cà am adormitu.

Brusture. Dne ajuta! (Se întorce cu fati'a la parete.)

(O pauza.)

Pupaza. Óre sè fia audítu ea baterea mea? Mi-vine a nu crede! De siguru n'a voitu sè me lasa in casa? (Sare in susu.) O! cine mi-ar respandí lumina in intunecimea acést'a, cine mi-ar spune cu positivitate: déca asiu puté — o predá rusínei sale — pe ea infidel'a! (Apuca unu scaunu si lu-trantesce de pamentu.)

Brusture. (Aredicandu-se in patu.) Dle! pe carele n'am onóre a te cunósce, mobilele aceste sunt de lemnu si prin urmare si frangatórie, un'a la mana; ér alt'a, nu sunt alu dtale, ca sè faci cu ele ce-ti place; in fine n'ar fi reu déca te-ai mai domolí aretandu semne de educatiune mai buna!

Pupaza. Liniscesce-te dle, le vomu clef de nou.

Brusture. Ti-multiamescu dle, dar eu n'am trebuintia de scaune cleite.

Pupaza. (Se arunca in bratiaru.)

Brusture. (Se asiédia in patu.)

Pupaza. (Se scóla dupa o pauza si deschide ferést'a fara de a observá Brusture, apoi si-esprima furi'a prin gesturi, aretandu pe cas'a vis-à-vis.)

Brusture. (Zgribure in patu de frigu.) Cериule dreptu! nu me mai potú incaldí ce va se fia de mine? Somnulu fuge de mine si mi-este frigu in continuu! (Privindu catra ferést'a.) La unu Ddieu! omulu acest'a me omóra din multiamit'a carea mi-datoresce. Dle! in numele iadului carele te patronéza, eu mi-pierdu tóta presinti'a. Dta deschidi ferést'a la capatâiulu patului meu? (Se scóla din patu si ingenunchiandu gesticuléza cu perin'a.) N'ai audítu in viéti'a dtale nimicu despre reumatismu? Nu potú esí la cale cu dta!

Pupaza. Placa si mi-spune déca te genéza

ferést'a deschisa! (Inchide ferést'a.) Dar nu vedi cum afuma cuptoriulu de tare?

Brusture. Numai atunci candu e focu in elu.

Pupaza. (Face gesturi de neindestulire si apoi se asiédia in bratiaru.)

Brusture. (Se pune in patu si se acopere pana la gura.)

(O pauza.)

Pupaza. (Incepe a murmurá in sine din ce in ce mai tare, apoi d'odata striga) Domnulu meu!...

Brusture. (Desceptandu-se spariatu.) Sante Ddieule! ce voiesci?

Pupaza. Esti dta casatoritu?

Brusture. Du-te naibei si taci! ce te intereséza ast'a acuma la mediulu noptii? Te rogu frumosu, sè me lasi odata in pace!

Pupaza. Nu esti dta casatoritu?

Brusture. Nu sum! (A parte.) Ce obraznicu mai e!

Pupaza. O, fericitu ce esti! (Se scóla si se preambla prin camera.) Déca mi-revocu in memoria timpurile cele fericite, pe candu eram inca neinsuratu, nu potú ca sè nu lacrimézu. (Si sterge ochii cu o marama.) Si totu necasulu barbatiloru purcede numai de la sociele rele!...

Brusture. La draci! noi barbatii ne-amu si deprinsu cu sociele rele si tulburatórie de pace.

Pupaza. Vedi dta, eu-su nascutu din Banatu. De siguru nu scíi, cà ce insemnéza a fi nascutu din Banatu?

Brusture. Cum sè nu sciu?

Pupaza. Séu si dta esti nascutu din Banatu?

Brusture. Ba!

Pupaza. Apoi cum poti spune, cà scíi; déca nu esti din Banatu? Numai unu banatianu póte scí!

Brusture. (A parte.) Spendiurá-te-ai in Fanatulu teu, strimba lemne ce esti!

Pupaza. Ai acuma sè-mi cunosci natur'a, educatiunea, principiile mele, ca sè poti pretiú starea lucrului facia de socí'a mea si ca sè poti pricepe situatiunea mea. Ti-spunu sinceru, cà nu me poti cunósce, nici pricepe fara ca sè scíi biografi'a mea trista. Remani sanetosu! (Merge langa cuptoriu si stá adancitu in meditatiuni.)

Brusture. (Privesce la elu pucintelu clatinandu din capu, apoi se întorce la parete cu fati'a.) Nópte buna, dle!

(O pauza.)

Pupaza. (D'odata sè repediesce la ferésta si striga.) O! Iulio, Iulio! comedi'a ta nu va avé finitu bunu!

Brusture. (Sare din patu si merge spre Pupaza.) Dlu meu! toti dracii iadului nu voru fi in stare a me face mai multu rabdatoriulu nebuniiloru dtale.

Pupaza. Ce voiesci, dlu meu?

Brusture. Me mai intrébi inca, ce voiescu?! Asta-i multiamulu, cà te-am primitu in odaia la mediulu noptii?

Pupaza. Multu mai fericitu asiu fi, déca m'asiu aflá in odai'a mea!

Brusture. Intr'adeveru si eu! Dar acuma tóte sè incete, si nu me totu pomení din dulcele meu somnu. cà-ci am trebuintia de elu, pricepi-me?!

Pupaza. Ba!

Brusture (A parte.) De nu mi-ar fi frica de tribunalulu criminalu, indata asiu spendiurá pe nimerniculu acest'a! (Cu voce nalta.) Dar ce ai facutu cu maram'a, ce ti-am dat'o candu am legatu chei'a?

Pupaza. Nu me catraní, cà-ci aceea n'a fostu marama, ci o stremtia!

Brusture. Iérta-me acuma, dlu meu, eu nu-su orbu, scíu pré bine cà ti-am datu o stergátore cu care stergu mobilele de pulbere. Cum vedu, dta me ruinezi cu totulu, si spiritualminte si materialminte. Apoi ast'a nu se cade! Vedi, dlu meu! eu te primí in odaia fara ca sè te fiu vediutu vr'odata in viéti'a mea, ti-facui focu in cuptoriu candu lemnele sunt scumpe, te lasai in bratiaru imbracatu in surtuculu meu nou noutiu, c'unu cuventu tóte am facutu pentru placulu dtale, si dta te porti.

Pupaza. Cum me portu?

Brusture. Da, dlu meu, te porti precum n'asiu fi aseptatu de la dta candu te audí pentru prima óra josu batendu.

Pupaza. Tréncá-fléncá si nimic'a in sacu! Ai dta vr'o inchipuire despre simtiemintele animei mele?

Brusture. Ce me intereséza pe mine simtiemintele dtale! Aici e locuinti'a mea, prin urmare numai simtiemintele mele potu avé locu, si aceste si-dorescu acuma pacea loru.

Pupaza. Ai sè scíi, dle, cà simtiemintele mele sunt revoltate.

Brusture. Pentru ce?

Pupaza. Pentru cà soci'a mea m'a eschisu.

Brusture. Ce prostia mare. Si eu am patít'o ca dta, si pe mine m'a eschisu soci'a; dar eu n'am facutu sfara in tiéra; ci frumosu m'am

despartitu de ea si am datu pace ómeniloru, cari aru vré sè dórma.

Pupaza. Asié o sè facu si eu cu soci'a mea, inca mane in diori de diminétia, dar pana atunci dta trebue sè-mi cunosci biografi'a, cà-ci numai astu-felu me potu linisceí pucintelu!

Brusture. Bine, dar te rogu ffi pe câtu se póte mai scurtu, si apoi dupa ce ti-ai usiuratu anim'a binevoiesce a mi-dá pace sè dormu, cà-ci sum fórte obositu! (Se pune la mésa pe unu scaunu.)

Pupaza. (Se pune langa cuptoriu in bratiaru.) Vedi, dlu meu, eu-su nascutu din Banatu, ér mam'a mea din Ardélu. (In viociunea sa aprinde din candu in candu o lumina, ér Brusture totu o stinge.) Eram unu tineru plinu de sperantie, plinu de viétia —

Brusture. Se vede, se vede!

Pupaza. (Sare in susu.) O! Iulio, Iulio!

Brusture. (A parte.) Sermanulu nu-i botezatu cu ap'a tóta. (Tare.) — Cine-i aceea Juli'a?

Pupaza. Soci'a mea infidela!

Brusture. Asié dara dta de siguru esti Romeo?

Pupaza. (Se asiédia in bratiaru.) Fostu-ai dta vr'odata in Lugosiu pe langa Timisiu?

Brusture. Ba! dar de ce intrebi? Nu cumva si Juli'a dtale e din Lugosiu de pe langa Timisiu?

Pupaza. Nu e, dar acolo i unu têrgu mare de cai. (Aprinde lumin'a.)

Brusture. Asta-i inse o istoria de cai, si nu de amoru! (Stinge lumin'a.) De ce ni trebue dóue lumini?

Pupaza. (Stinge si lumin'a cealalta.) Acuma nu arde nici un'a!

Brusture. Dar ce faci, dle?

Pupaza. N'avé grigia! (Strica multe aprindióre voindu a aprinde lumin'a.)

Brusture. Crutia-me, dle, si nu-mi stricá tóte aprindiórele candu vedi cà arde candel'a pe mesuti'a de nópte! (Merge cu lumin'a la candela.)

Pupaza. (Intre aceea aprinde o aprindióra, inse i cade din mana pe cealalte aprindióre si astu-felu tóte se aprindu.)

Brusture. (Se 'ntórce spariatu si striga.) Pentru Ddiu! Dta mi-aprindi tóta cas'a si me aduci la sapa de lemnu. (A parte.) Bata-te pirdalniculu si ai ajunge la spendiuratóre! (Pune lumin'a aprinsa pe mésa.)

Pupaza. Liniscesce-te, dle si asculta mai departe biografi'a mea, cà-ci acuma vine d'abié partea cea tragica.

Brusture. (Se pune pe unu scaunu.) Éta-me la dispositiune!

Pupaza. Nainte de tóte trebue sè-ti spunu, cà soci'a mea — dar ti-am spusu cà-su casatoritu?

Brusture. Da, da, placa si continua mai departe!

Pupaza. Candu am vediutu pe soci'a mea pentru prim'a óra, chiar cu optu dñle mai tardu de tângulu cailoru din Lugosiu —

Brusture. De cai nu mai scapàmu odata!

Pupaza. Ea deja a preferitu pe cine-va. — Scfi, dñe, ce însemnéza a preferi pe cine-va? Ast'a de siguru o scfi —

Brusture. Da, da, se întielege!

Pupaza. Soci'a mea se pricepe fórte bine la preferirea vr'unui june, cà-ci are o anima buna si simtítoria.

Brusture. Asié! (A parte.) Acuma pricepu, cà de ce l'a lasatu afara sè jóce calusiarii!

Pupaza. (Baga lemne in cuptoriu.) De aceea sè si afla cam raru asié socia ca a mea, cà-ci n'au tóte asié animi bune.

Brusture. Se vede! dar te rogu nu bagá atâte lemne in cuptoriu?

Pupaza. Rivalulu meu sè departà pe trei dile, si eu in sér'a aceea candu erá elu sè se rentórne, mi-am si unitu legatur'a de amoru împreuna cu Juli'a naintea altariului. Soci'a mea iute lu-uità, si astu-felu rivalulu meu a remasu cu budiele umflate. (Baga lemne in cuptoriu.)

Brusture. Te mai rogu inca odata, crutiam si nu-mi stricá tóte lemnele! (A parte.) O! bostanu fara simburi ce esti!

Pupaza. Dar aceea i de risu, cà n'am vediutu nici odata pe rivalulu meu, cà-ci de lu-apucámu in manile mele, i suceamu indata grumadiulu! (Arunca penele de scrisu la pamentu.)

Brusture. Ffi bunu si nu mi-aruncá penele de scrisu, cà-ci nu mai capetu altele de la directorulu cancelaríei, apoi ast'a nu mi-ar placé!

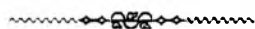
Pupaza. E unu ce grozavu a avé unu rivalu! (Frange cér'a rosia in dóue.)

Brusture. E dreptu, inse a frange cér'a rosia fara nici o cauza ér este unu ce grozavu, întielegi, dñe?

Pupaza. Bine, bine! dar te rogu sè-mi spunu, cà de ce esti asié de iritatu?

(Va urmá.)

Lazaru P. Petrinu.

Tristet'i'a mea.

Fram tristu; cà-ci ori si unde
Cautam a me ascundé,
A-mi ascunde jelea mea:
Tainiculu meu doru cu ea
Totu cresceá...

Florile mirositória
Pentru animi simtítoria
Sunt balsamu recoritoru:
Ele alina ori-ce doru
Prin parfumulu loru.

Alergai si eu la ele;
Dar, vai! lacrimi. c'ale mele,
Si in fati'a loru vedeam...
Ce simtiam, nu mai sciam,
Dar plangeam.

Ér candu desu de diminétia
— Candu natur'a se resfatia
Cu zefirulu dulce linu —
Esu, durerea sè-mi alinu...
Ér suspinu.

Cerulu insu-si lacriméza,
Stelele séu doisiéza,
Paserile 'n mandru choru
Ah! suspina 'n cantulu loru
D'alu meu doru.

Dar in vanu! num' o fintia
Póte crud'a-mi suferintia
Si-alu meu doru a-lu aliná:
Tu, o angeru, vei puté
Prin iubirea ta!

A. Radu.

Arderea cadavreloru.

Cultur'a moderna se vede, cà a pusu la ordinea dñlei o cestiune nóua in lumea crestina, cestiunea despre arderea cadavreloru.

Mi-ar fi placutu sè cetescu argumentàrile dlu Vuia, cetite in adunarea de la Deva a asociatiunii trans, cà-ci dupa datele culese din alte scrieri, propagandistii acestei idei, se razima numai pe dóue cause: un'a sanitaria, alt'a economica.

Din punctu de vedere sanitaru, cemete-

riele de pana acum, ar fi cuibulu pestilentiiloru si morburiloru lipitióse. Cadavrele depuse in ele, evaporandu gazuri stricate, umplu aerulu de miasme cari infectéza atmosfer'a si strica ap'a de beutu, si producu intre vfi colera, ciurma, bube s. a.

Éra din punctu de vedere economicu, cemetierele aru cuprinde locu, carele cultivatu astu-felu ar redicá bunastarea materiala a comunelor.

Biseric'a crestina din alu ei punctu de vedere, considerandu corpurile ómeniloru de locuintie a spiritului santu, si cadavrele de sementia a creatorelui, dupa cum se exprima Paulu apostolulu, si considerandu cemetierele séu sepultur'a in sinulu rece a pamentului, de mai naturala, de mai démna de demnitatea umana marita prin demnitatea spirituala care e dupa tipulu divin, prin ce se inaltia si corpulu omenescu preste totu corpulu animalu si vegetalu, si considerandu cemetierele de locu de repausu, de agrii creatorelui din cari ca sementi'a semenatoriului, la resurectiunea generala va sè resara corpuri nóue, perfecte; asiá biseric'a e in contra arderei cadavrelor.

Dar sè lasámu principiile bisericeii la o parte, si asiá aceste principie, pentru cultur'a moderna, se paru a nu fi decidetórie. Ci sè vedemu vócea sciintiei in sa-si, care mai mare ponderositate debue sè aiba in naintea naturalistiloru, in cestiunea acést'a.

Consiliariulu medicinalu Mohr in „Dahheim“ produce motive de ale esactei sciintiei naturale, contra arderei cadavrelor.

Dupa Mohr estragemu urmatóriele:

„La arderea cadavrelor pe rugu in liberu se desvólta gazuri greu mirositórie. Acést'a se templa si la arderea in vase inchise. Ca sè se impedece desvoltarea vaporiloru puturosi, cadavrele trebuie sè se arda la asiá mare gradu de caldura, prin care in celu mai scurtu timpu sè se mistue tóte materiale organice, si sè nu remana, decátu cenusi'a óselor. La un'a astu-felu de ardere se nasce numai acidu carbonicu, principiu azoticu, si apa, cari trei corpuri sunt fara colóre si fara mirosu. A pregatí unu aparatu corespundietoriu spre acést'a, nu e nici lucru usioru, nici eftinu, dar e posibilu. Siemens din Dresda a si facutu unu cuptoriu complicatu spre acestu scopu, in care unu profesoru anglezu a arsu unu porc de 227 g prefacandu-lu cenusia in 55 minute, fara sè se fie observatu nici celu mai micu fumu, séu gasu, séu mirosu.“

„Inse la astu-felu de ardere fortiata, se nimicesce de totu si amoniaculu, carele e fattore principalu intru formatiunea corpului, si se decompune in partile sale esentiale, principiu azoticu si apa. Acésta nimicire a amoniacului e o cestiune de viétia. Amoniaculu s'a ténutu de parte constitutiva a pamentului, mai nainte de crescerea vegetalielor. Noi nu scimu, cum s'a formatu amoniaculu; noi lu-potemu nimicí, dar nu lu-potemu produce de nou. Vegetaliele sugandu amoniaculu, lu-prefacu in materia de albusiu, care in animale se stramuta in sange, musculi, nervi, si la decompunerea corpuriloru éra-si se rentórna ca amoniacu in pamentu si aeru. Amoniaculu e dara unu capitalu fisu, carele prin circulatiunea din vegetalie si animale nici nu scade nici nu se sporesce.“

„Din contra stà lucrulu la arderea cea fortiata fara mirosu. Ací tóta materi'a de albusiu se nimicesce pentru totu-de-una, amoniaculu se imputinéza. De si capitalulu amoniacului e fórte mare, totu-si cu timpu s'ar simtí amaru scaderea lui. Antecesorii nostri inea a consideratu avuti'a de paduri nesecabila, si totu-si noi simtímu greu asta-di scumpirea lemnelor.“

„Mai exista unu mijlocu de nimicirea amoniacului deja in lume: Pravulu de pusca. In acest'a se afla 75% salitru, éra acidulu acestuia se forméza in pamentu prin oxydatiunea amoniacului. Principiulu azoticu curatu, carele face ca la 80% din volumenulu atmosferei, nu conluera nimicu la formarea salitruului, numai amoniaculu dà ací materi'a originala. Salitru se póte preface albusiu in vegetalie, dar nu si din pravulu impuscatu. Acest'a prin pocnire se decompune in acidu carbonicu si in principiu azoticu acru, care se asociéza atmosferei, dara nu e mai multu aptu a serví spre crescerea plantelor. Tóta impuscatu'a de pravu, e asiá dara o perdere de substanti'a vitala pentru pamentu. Insotiendu-i-se acum si arderea cadavrelor, va sè produca pe pamentu o lipsa fórte sensibilu de amoniacu, care perdere si-va puté téné ecvilibriulu numai prin imputinarea fiintelor vie. Aceste rezultate ale culturai moderne, pravulu de pusca, si arderea arteficiósa a cadavrelor, nu zacu in planulu naturei, cà-ci natur'a n'are mijlóce a restituf perderea causata.

(Finea va urmá.)

Georgiu Traila.

SALONUL

Alesandri alu boemiloru.

La 10 octomvre mormintele de la Wyszegrad s'au inmultitu cu unulu. Unu publicu fôrte duiosu a inmormentatu atunci acolo pe unu june.

Multi au fostu de fatia, dar in departare a plansu si mai multi, o natiune, cà-ci acea tierina acoperiá osemintele lui Vitejslav Halek.

Dar cine a fostu acestu Vitejslav Halek?

Rusii amintescu cu fala pe unu Puskin, Lermontoff si Kalkoff; polonesii se mandrescu cu Miskievitz, Slovatzky si Malczewszky; ér glori'a boemiloru e trinitatea: Macha, Neruda, si Halek.

Trei poeti nationali...

Toti trei au cantatu in secolulu presiute; dar totu-si e mare deosebire intre ei.

Macha, mortu la 1836, apartienea scólei lui Byron; Neruda, ivitu pe la 1860, dete o directiune mai nationala poesiei boeme; dar celu ce cu dreptu cuventu se putu numi unu „poetu nationalu“ — fu Halek.

Fantasía bogata si originala, o inspiratiune tinera si placuta, si unu timbru nationalu particulariu, — éta caracteristic'a poesiei lui Halek.

Elu a scrisu mai alesu cantece, intre cari esceléza asiá numitele „doine de séra;“ dar a compusu si câte-va drame, si o multîme de novelle.

Candu tóte operile lui voru fi traduse in limbele natiuniloru mai culte, numai atunce lumea va sci, ce a perdutu literatur'a universalu prin mórtea acestui poetu.

De politica dinsulu nu s'a ocupatu, de si in timpulu din urma a figuratu ca redactorulu unui diuariu. Sufletulu seu nobilu erá innaltiatu peste luptele meschine de tóte dílele, si si-petrecea purure acolo, unde gingasi'a poesía indulcesce cu limb'a armoniei tóte neplacerile si suride toturora gratfosu.

Elu a fostu poetu. Si-a acordatu lir'a, si-a cantatu, si totu a cantatu. Doinele lui resunara in tóte partile, elu petrunsera in colibe si palaturi, natiunea intréga le recitá, si unu poporu entusiasmatu aplaudá pe autorulu loru.

Vitejslav Halek a fostu unu geniu nationalu, care si-conducea poporulu de pe muntele Parnas.

Inse, durere, mai nainte de a-si fi pututu elu implini missiunea divina, mórtea lu-rapì in flórea vietii sale, in etate abié de 34—35 de ani.

Natiunea boema adi plange pe celu mai mare poetu alu ei.

Plangeti, copii si copile de pe tiermurii Moldvei, cà-ci perderea vóstra e mare:

Poetu-'n asta lume nu este pentru sine,
Elu este datu natiunii de-apostolu si profetu;
Cà-ci Domnulu candu voiesce sè faca ce-va bine,
Atunce Elu donéza natiunii unu poetu.

Josifw Vulcanu.

Definitiunea câtoru-va espresiuni parlamentare.

Opiniunea publica candu este pentru dta, este dorinti'a legitima a tieriei; candu este contra dtale, este desordinea morala.

Alegatorii cari te numescu deputatu, sunt partea inteligenta a natiunii; candu nu te numescu, este legea órba a numerulu.

Ministrulu care intra la putere, este unu omu ilustru si demnu de a presidá destinele tieriei; candu ese de la putere, este unu ambitfosu a carui incapacitate erá se pérda tíera.

A tradá partid'a sa, este a se separá cu durere de amicii sei spre a-si urmá consciinti'a.

A parasí pe unu ministeriu a carui favori sunt secate, este a sacrificá datoriei sale simtiementele personale.

Candu e a supra unei invoieli cu ministeriulu se díce: Am sustínutu totu-de-una guvernulu, dar nu voiu esitá a-lu blamá, — déca.

Eupa incheierea tégului se díce: in faci'a intentiuniloru ce a manifestatu guvernulu, mi-retragu propunerea.

B o m b ó n e.

O copila de 17—18 ani povestesc matusiei sale, cà unu tineru i-a cerutu man'a.

— Si ce i-ai respunsu? — o intrebá matusi'a.

— I-am dísu: vorbesce cu tat'a.

— Ti-place de elu?
 — Nu pré.
 — De ce l'ai tramisu dara la tata-teu?
 — Chiar pentru ast'a l'am tramisu la tat'a, carele — precum scfu — nu-i stepanu in cas'a sa. Oh! de l'asiu fi tramisu la mam'a, aceea ar fi insemnatu de totu altu-eeva.

*
 Unu dinaristu magiaru — care adese ori insulta pe Romani — a scrisu in septeman'a trecuta unu articolu despre „starea asiatica a Ungariei.“

Dsa ar fi pututu incheia articolulu seu astu-felu:
 — Stare asiatica e si aceea, cà in tier'a ungu-résca si eu potu sè fiu publicistu.

*
 — Scumpulu meu nepotu, fiindu cà dupa mórtea mea o sè-ti lasu tóta averea, voi mai bine sè-ti-o dau de indata, cu o conditiune inse: sè-mi faci o mica pensiune.

— Ori câtu de mica vei voi, — strigà din inima nepotulu.

*
 Se celebrà casatori'a dlui X. Doi amici ai tinerului casatoritu vorbiau incetu la o parte:

— Tiner'a nu e frumósá, — observa unulu.

— Credi, — dîse celalaltu, — cà e o casatoria do convenientia séu de inclinatiune.

— O! si un'a si alt'a... Din partea figurei e o casatoria de convenientia, dar din partea baniloru este de inclinatiune.

*
 Unu june intreprindietoru sarutà prin surprindere pe o tieranca.

Acést'a, furiósá, i presinta figur'a, rosia de indignatiune:

— Pune-lu inapoi iute, dle, de acolo de unde l'ai luat.

*
 O scena comica se petrecu nu de multu inaintea tribunalului corectionalu din Genua.

Unu barbatu era acusat, d'a fi furatu 100 de tîgari de la regi'a tutunurilor.

Pretorul lu-intreba:

„Asié dara dta marturisesci, cà ai furatu 100 de tîgari de la negutiatorulu de tutunu?“

Acusatu: „Da.“

Pretorul: Si ce ai facutu cu dinsele? De siguru cà le-ai vendutu, nu e asiá?“

Acusatulu (cu o mina otarita): „Nu, le-am fumatu pe tóte.“

„In casulu acest'a“, lu-intreperse procurorulu, „mi se pare a fi acestu individú pré destulu pedepsitu, fara ca sè mai propunu o alta pedépsa.“

Risete generale se ridicara la aceste cuvinte.

CE E NOU?

* * (Contele Arnim) e acuma la ordinea dîlei in pres'a politica. Dinsulu e cam bolnavu, si in urmarea raportului mediciloru, fu transportatu in cas'a de sanatate de la Schönberg, ude aerulu e mai sanetosu. Acestu puternicu rivalu alu lui Bismarck fu nascutu la 1824 in orasiulu Moltzelschitz in Pomerania. Era fórte saracu, si astu-felu si-facu studiele in nesece

circumstantie materiale fórte grele. Terminandu studiele academice cu succesu eminentu, intrà in serviciu diplomaticu. Unu remasiagu i implu pung'a de bani, si deveni bogatu. Se casatori de dóue ori. Talentulu seu frumosu i deschise o cariera stralucita. La 1870 fu inaintatu la demnitatea de conte. Elu fu in urma ambasadoru la Rom'a si apoi la Paris.

* * (Balu romanescu la Lipova.) Reuniunea invetiatoriloru romani din cerculu Lipovei tienendu in totu anulu càte o adunare generala, arangéza totuodata si càte unu balu in folosulu fondului reuniunii. Adunarea din anulu acest'a tienendu-se la Lipova, in 8 octomvre se incheia cu unu balu in sala ospetariei „la regele Ungariei“, carelo — precum ni scrie unu cetitoriu alu foii nóstre — a reesitu fórte bine. A participatu unu publicu numerosu, si multe dame frumóse. Diutre aceste ni se amintescu dómnele si domnisiórele: Irin'a Pecurariu n. Radneanu, Goronu, Halicu, Id'a Mladinu, Mari'a Belesiu, Campianu, Lucreti'a Moldovanu. Corespundintele nostru accentuéza cu parere de reu, cà „Romana“ nu s'a dantiatu de felu, si cà unele familie romane din locu n'au participatu.

* * (O baronesa frumósá) a caletoritu dílele trecute pe Dunare. Ea a dísu, cà este barones'a Klamm, si a facutu cunoscenti'a mai multoru domni. „Barones'a“ pe cale de odata a observatu, cà si-a uitatu a casa portfoiulu; din caus'a acésta ea a voitu sè deie kelenerulu dreptu garantia bijuteriile sale. Galantii ei cunoscuti noi inse nu o lasara a face acést'a, ma trei dintre ei fia-care i-a imprumutatu in secretu càte 500 fl. La statiunea cea mai de aprópe inse ea de odata a disparutu de pe vaporu, si galantii imprumutatoru au ramasu cu buzele umflate.

* * (Carulu lui Kerkápolyi.) In secuime saraci'a din dí in dí devine mai mare; apoi pieru si vitele incátu in unele locuri insi-si ómenii tragu carulu dintr'unu satu in altulu. Poporulu secuiescu — precum relatéza diurile magiare — a botezatu aceste trasure: „Carulu lui Kerkápolyi.“

(O multime de talhari magiari) fure transportati dílele trecute prin Budapesta, din Somogy si Baranya la Vatiu si Muncaciu.

* * (Unu polonu si unu magiaru) siedeau intr' una din serile trecute la o mésa din o ospetaria. Conversandu mai multe óre, ei beura si vi nu mai multu, decátu li-ar fi fostu de ajunsu. In urma apoi incepura a vorbi despre Cosciusco si Kossuth, si pusera intrebarea: care a fostu mai mare? Fia-care a partinitu natiunalitatea sa, si astu-felu ei nu se putura intielege de felu. In urm'a urmeloru apoi se batura, si politi'a i conduse la locul de — tredíre.

* * (Securitatea publica in Budapesta) Unu domnu imbracatu elegantu intrà dílele trecute in o prevalia din strad'a Kerepes, un'a din strad'a principale in Budapesta. In prevalia se aflá numai soci'a negutiatorului. Domnulu elegantu si-ceru ceva; femei'a se aplecà sè-i deie obiectulu cerutu, in momentulu acest'a inse elu o apucà de gátu, deschise cas'a si incepu a gefui. Ea tipà, si doi constableri aparura indata si dusera pe domnulu elegantu la inchisóre.

* * (O banda de talhari,) la numeru vr'o cincidici, cutriera satele judetiului Vâlcea in Romani'a, si comite jafuri si omoruri. Guvernulu a intrunitu unu mare numeru de calarasi si i-a pusu in urmarirea bandei.

** (*Principele Milan*) alu Serbiei va merge la Berlinu si Petersburg, pe la finea lui Decemvre.

** (*Conspiratiune contra lui Milan.*) Din Belgradu se telegraféza, că acolo s'a descoperitu o conspiratiune contra dinastiei. — S'au facutu numerose arestări si s'au confiscatu mai multe arme. Capulu conspiratiunii se crede a fi principele Caragor-gevieiu.

** (*Unu omoru misteriosu.*) La inceputulu lui augustu unu carausiu de langa Reghinulu sasescu a dusu nesce jidovi la Borgo-Prundu. Carausiulu si-a dusu si baiatalu, carele eră cam de 10 ani. De atunce nici carausiulu nici fiulu seu nu se mai vediura. Peste câte-va zile nesce caletori gasira cadavrulu carausiului intr'unu siantiu de langa drumulu de tier'a intre Tec'a si Bistritia; cadavrulu copilasiului inca se gasi sub o punte langa unu satu, innecatu in apa. Faptuitorii inca nu s'au descoperitu.

** (*Imperatulul Ferdinandu*) din vill'a sa de langa Prag'a s'a mutatu era-si in orasiu. Se dice, că starea sanetătii sale e mai indestulatória.

** (*Unu domnu din Buda*) dîle trecute opriá pe toti trecatorii pe strade, intrebându-i deca nu se ducu la Viena? că-ci si dinsulu voiesce se merge acolo la imperatulul. Unu consiliariu ministerialu l'a si luat in coc'ă sa si l'a dusu in — institutul nebulorulu.

** (*O femeia betrana*) Gazetta oficiale din Varsovia citeza unu casu de o viétia fórte lunga: in satulu Merjevino, din guberni'a Kielce, a maritu de curendu o femeia in vârsta de 136 ani.

** (*Unu faptu grozavru.*) In sér'a de luni 23 spre 24 curinte, s'a intemplat in Galati o crima din cele mai ingrozitóre. Dlu Ev. Georgief, se întórcea de la Bucuresci cu trenulu de la 3 $\frac{1}{2}$ ore diminéti'a. Ajungându la locuinti'a sa, situata langa casele fostului Domnu Cuza, gasece pe servitoriulu care i ingrigiá de gradina, de origine Bulgaru, legatu fedelesiu in camer'a unde siedeá, pe bucatarésa si guvernanta, amondoue Germane, asasinat in oda'i unde locuia, un'a cu capulu taiatu si fripte in modulu celu mai cumplitu, că-ci li se dedese focu cu gazu. Pardosél'a casei ardeá inabusitu: fumulu innegrise paretii si unu mirosu greu se esalá prin pregiuru. Crim'a s'a comisu pe la 10—11 ore nóptea. Faptuitorii s'au prinsu in urm'a cercetariloru facute, si se dice c'aru fi nesce Greci.

** (*Franci'a se fortifica.*) „Le Journal d'Alsace“ relata, ca corpulu francesu de geniu va incepe negresitu, aprópe de fruntari'a Alsaciei-Lorrainei, construirea forturiloru din Haute-Moselle, destinate a aperá pasurile muntiloru Vosges ce ducu in Franche-Comté. Unulu din aceste forturi se va numi Roche-la-Haie, si se va construi la intrarea in gatulu de la Mont-de-Fourche, pe teritoriulu Rupt, dupa câtu se póte constatá dupa chartele deja elaborate. Celu d'alu doile, fortulu Parmont, se va radicá langa Saint-Amé, nu departe de Ramireromont. Celu d'alu treilea, numitu Tête-de-l'Ours, va aperá gatulu Chateau-Lambert, dintre Thillot si comun'a Chateau-Lambert. („Rom.“)

** (*Cestiuncea desfiintării cimitireloru.*) si inlocuirea lor cu sistem'a arderii cadavrelor a datu ocaziune tuturoru ómeniloru de sciintia a se gandí si cercetá deca nu s'aru puté descoperi unu altu mijlocu

si mai nemeritu pentru distrugerea mortiloru. Doctorulu in medicina Steinheist din Austri'a, care este in contra crematiunii, propune o alta sistema, care nu e cu totul noua, ci imprumutata de la unu Egipténu, si mai cu séma de la unu dey alu Algerului. Acest'a aveá unu sclavu chrestin a nume Jeronimu, care n'a voitu se-si lapede religiunea cu nici unu pretiu. Infuriatu stapanulu seu d'acéstá nesupunere, l'a bagatu intr'unu blocu de pamentu fragmentatu si móle, pe care l'a invelitu cu alte strate de cimentu si—apoi l'a introdusu intr'unu zidu care se construiá. Doctorulu Steinheist propune mai aceea-si procedere: elu inchide cadavrulu intr'unu acoperémentu de cimentu romanu, amestecat cu nisipu, astu-felu in câtu se nu petrundia prin elu nici apa nici gazurile, i dá figur'a ce-i place, dar uita a arétá si ce se face in urma cu acéstá mumia. Sistem'a dar, ori câtu aru fi de buna pentru a scapá si de insalubritatea cimitireloru si de tristulu aspectu alu arderii, este in mare parte nepractica, că-ci aru trebui ca o familia numerosa, bantuita de morti dese, se-si cladésca unu museu pentru pastrarea celoru repausati si inchisi in momi de cimentu. („Rom.“)

** (*Nunt'a de diamantu.*) O familia genovesa din care cea mai mare parte de membri sunt asta-di stabiliti in strainetate, celebrá mai de una-di intr'unu departamentu din Vestulu Franciei, nunt'a de diamantu a doi betrani din cari se trage. In lun'a lui augustu 1799 tinerulu ministru Ami Bost luá in casatoriá la Geneva pe dsiór'a Ión'a Francisc'a Patey. In 1874 vechiulu pastoru cu fidel'a sa socia, retrasi la Laforce (Dordogne) langa unulu din fiii lor, vedeau grupandu-se in timpulu unei serbări de o septemana, pe toti acei din descendentiiloru ce putura primf intalnirea: 8 fii, 4 nuori, 17 nepoti si 1 stranepotu. — Unu caracteru specialu alu acestei reuniuni erá marele numeru de eclesiastici din care se compune: tatalu, 6 fii, 2 nepoti si 1 nepotu prin aliantia, 10 in totalu, mai multi de câtu trebué spre a formá unu consistoriu. Doue-diece si siette membrii ai familiei, fara a vorbi de acei cari nu mai sunt, lipsiau de la intalnire, impededati séu de etate séu de sanetate, séu prin pré marea departare (unulu din fii locuiesce cu famili'a sa Nordulu Statelor-Unité.)

Flamur'a lui Hymen.

♣ (*Dlu advocatu Iuliu Coroianu,*) fiulu parintelui canonicu din Gherla Demetriu Coroianu, la 18 l. c. si-a serbatu cunun'a cu domnisior'a Carolin'a Popu, fiic'a parintelui protopopu Anania Popu din Morlaca.

Biserica si scóla.

♣ (*Inaugurarea universitătii din Zagrabia*) s'a facutu cu multa pompa in duminec'a trecuta, la 18 l. c. A participatu unu publicu fórte numerosu, si au fostu represintate o multime de corporatiuni sciintifice, mai alesu slave.

♣ (*Dlu G. D. Teodorescu*) a pusu sub presa la Bucuresci schitiarea si esplicarea unei parti din credintiile, datinele si moravurile nationale, studie literare.

♣ (*Invetiatorii slovaci*) din cerculu Stomfa alesera de organu alu lor diuariulu slovacescu „Na-

rodne Novini.“ — Diurile unguresi se si supera grozavu.

‡ (*In gimnasiulu din Buda,*) la inceputulu acestui anu scolaru, s'a introdu-u o reforma, dupa care prelegerile se tienu de la 8 ore pana la 1 dupa miédia-di, si apoi dupa miédia-di nu se mai tienu prelegeri de felu.

‡ (*Dlu Grigoriu Stefanescu,*) profesoru la universitatea din Bucuresti, va incepe dílele viítorie unu cursu publicu regulatu de istori'a naturala, intr'un'a din salele universitatii. La acestu cursu voru pute asistá si domnele si domnisiórele, pentru cari se va destiná locu separatu.

‡ (*La rug'a de la Fúilek*) in Ungari'a s'au presintatu 878 de — cersitori.

‡ (*Diuriulu boemu „Pokrok“*) face unu apelu catra publiculu seu, spre a contribui in favorulu profesorilor slovaci de la cele dóue gimnasie slovacesti, cari au ramas fara postu, — si spre a creá stipendie pentru tinerii slovaci.

‡ (*O mare parte din preotii catolici*) cari sunt isgoniti din Germani'a au inceputu se emigreze in Oriente si mai cu séma in imperiulu otomanu. Multime de iesuiti si lazaristi s'au si stabilitu deja in Constantinopole, Syri'a si Asi'a Minore, unde voiescu se fundeze asiedieminte religiose si de educatiune.

‡ (*Scólele din Iasi.*) In Iasi se afla 54 de scóle publice de a le statului, dintre cari 21 de baeti si 11 de fete, si anume: 1 universitate cu trei facultáti: de dreptu, sciintio si litere; 1 liceu, 2 gimnasie; 1 seminaru cu 7 clasi; unu institutu normalu pentru pregátirea invetiitorilor satesci; 1 conservatoriu de musica bisericésca; 1 scóla tehnica, 1 de meserie, 1 de pictura; 10 scóle primarie de baeti; 2 scóle secundarie de fete, o scóla de mosie si 8 scóle primarie de fete. Institute private de invetiatura sunt in numeru de 22, si anume: 8 de baeti — intre cari 2 licee — 13 de fete si 1 scóla profesionala de fete.

Societáti si institute.

‡ (*Unu congresu internationalu de sciintie geografice*) se va intruni la Paris, in primavér'a anului 1875. — In urm'a invitatiunii facuta de guvernulu Franciei, ca guvernulu Romaniei se dee concursulu seu la dísa opera sciintifica, ministerulu afaceriloru straine face apelu la toti invetiatiu romani si la aceia cari se ocupa cu sciintiele geografice si se intereséza la progresulu lor, rugandu-i a semnala cestiunile cari voru pute fi avantajiosu prezentate inaintea congresului ce se va intruni la Paris. Societátile sciintifice si invetiatiu romani cari ar ave a presentá cestiuni séu a face observatiuni a supra cestionarului adoptatu de sectiunea sciintifica a comitetului de organizatiune alu congresului de sciintie geografice, voru bine voi a se adresá la dlu bar. Reille, comisaru generale, 10, Boulevardu Latour-Maubourg.

‡ (*Congresulu postalu de la Berna*) a decisu crearea unui biuru internationalu, destinatu a servi de organu centralu administratiuniloru reuniunii postale, cum existe unu asemenea biuru si pentru telegrafe. Uniunea va tine din trei in trei ani o conferinta pentru a discutá cestiunile de interesu generalu. Dupa unu votu unanimu alu congresului, viítoria conferinta se va intruni la Paris in 1877.

Literatura.

* (*Dlu Iosifu I. Ardeleanu,*) preotu in Kétegyháza, publica invitare de prenumeratiune la cartea intitulata: „Despre sustinerea sanetáti trupesci si suflet-sci a copiiloru scolari“, de dr. Bock. Pretiulu de prenumeratiune de 60 cr.

* (*Jidovii din Oradea-mare*) au infintiatu unu diuriu in limb'a jidovésca. Diurile unguresi se mira, cá déca jidovii voru se aiba si ei unu diuriu, de ce nu-lu publica in limb'a magiara?

* (*Mac-Mahon,*) spre a responde la multele atacuri indroptate a supra lui pentru purtarea sa in resbelulu franceso-teutonicu, va publicá de curendu unu memoriu intitulatu: „De la Chalons pana la Sedan.“

* (*Culegere de anecdote*) Dílele trecute a aparutu la Bucuresti o brosiura interesanta. Acésta brosiura are titlulu: „Buchetulu. Culegere de anecdote“, nóue si vechi, adunate, traduse si unele compuse de dlu A. C. B. In ceea ce privesce anecdotele romane originale, acésta brosiura are unu mare interesu, din cauza cá prin publicarea loru s'a facutu a nu se perde o multime de idei poporale caracteristice.

* (*„Column'a lui Traianu“*) pe lun'a lui septemvre, contine urmatóriele materii: 1. Trei lune peste munti, de B. P. Hasdeu; 2. O nóua solutiune a problemului ortograficu: I. Reform'a limbei, de G. L. Frolo; 3. Industri'a petrolului in Romani'a, studiu statistico-economicu de Gr. G. Tocilescu; 4. Studie gramaticale a supra limbei Daciloru de B. P. Hasdeu; 5. Povestea Rosei, poesia de Veronic'a Micle; 6. Documente inedite relative la istoria Romana culesi in archívele Venctiei de C. Esarcu; 7. Originele pastoriei la Romani: Traist'a, de B. P. Hasdeu.

* (*„Calendarulu Ghimpei“*) a aparutu la Bucuresti. Noi inca nu l'amu vedutu, dar precum cetim in „Rom.“, acél'a contine 15 cóle o bogata parte calendaristica, tégurile, parodiarea mai multoru cantece si poesii cunoscute, câte-va studii literarie, o bogata culegere de poesii seriose si umoristice, diferite articule 'n prosa, scene, cantionete etc. si e ilustratu cu 24 gravuri. Pretiulu doi lei.

* (*Poetulu Victoru Hugo*) a deschisu o subscriptiune pentru traducerea in limb'a francesa a operei generalului Garibaldi, intitulata „Le Mille.“

* (*O revista francesa*) de mare importantia pentru noi Romanii au aparutu de curendu la Paris. Titlulu ei este: „La Roumanie Contemporaine et les peuples de l' Europe Orientale“, — ér redactorulu dlu Fridericu Damé. Fasciór'a prima a aparutu si contine aceste: 1. Turci'a si popórele Europei orientale, de Fr. Damé. 2. Romani'a considerata sub raportu fisicu, administrativu si economicu, de E. Cretulescu. 3. Balta Alba, de V. Alesandri. 4. Cantecele poporale ale poporului Serbu, de E. Laboulaye. 5. O privire peste istori'a romana. 6. Alfabetulu Dacicu, de B. P. Hasdeu. 7. Constitutiunea romana de la 1866. 7. Manastirea de Argesiu, trad. de A. Ubicini. 9. Limb'a romana, de F. D. 10. Novela, de P. Ghica. 11. Dora D'Istri'a etc. etc.

* (*Carte pentru scóla.*) Dlu Emericu Andreescu, invetiatoriu in comun'a Beregseu langa Timisiór'a, a publicatu urmatóri'a carticea: „Deprinderi in computulu din capu“, manualu pentru invetiatiu romani de la scólele poporale. Pretiulu 40 cr.

* („*Revist'a Contemporana*“) de la 1 sept. conține următoarele materii: Phedra, tragedia în 5 acte de Racine, traducțiune de G. Sionu, — Despre carbonii fosili, de St. Mihailescu, — Chitar'a, după V. Hugo de Ciru Economu, — 1-u Aprilu stilu nou, comedia într'unu actu de Myller, — Illusile mele, poezia de Ciru Economu, — Istori'a unui nebunu, de N. D. Popescu, — Pe un : mormentu, poezia de Ciru Economu.

T e a t r u.

⊗ (*La Paris*) s'a datu o reprezentatiune teatrală în favorulu celoru din Elsi'a și Loren'a. Reprezentatiunea a avutu locu la 12 oct. Archiduces'a russa Mari'a inca a fostu de fatia, ér archiducele Constantinu a daruitu spre acestu scopu 10,000 de franci.

⊗ (*Ce-va englesu.*) La teatrulu regalulu din Cambridge avù locu o scena destulu de curioasă. Într'o seara se termină reprezentatiunea printr'o drama foarte miscătoare, intitulată „Mari'a Martin“, unde, ca totu-de-una, vitulu eră pedepsitu și virtutea recompensată. Sceleratululu piesei, William Corder, eră condamnatu la esiafodu. Tabloululu finalulu representă judecatoriul, esiafodulu, ba chiar se puse funi'a la gatulu culpabilulu, dar în acestu mormentu cortin'a pică. Inse spectatorii fusesera emotionati asiă de tare de peripetiele dramei, că luara lucrulu la seriosu, și în indignatiunea loru contra monstrului ce persecutase inocenti'a cinci acte d'a rondulu, începura a strigá din tóte puterilo: „Susu cortin'a, voimú sè vedemu pe William Corder spendiuratu.“ Orchestra intoneza „Got save the Queen“, ceea ce e o maniera politicósa de a face pe publicu sè întielega, că reprezentatiunea s'a terminatu și că sè potu duce a casa; dar acésta nu i-a liniscitu de locu, că-ci strigau și mai tare, că voiescu sè vedea spendiuratu pe asasinu. În fine cortin'a se radica și în timpu ce funi'a se balantiéza în fundulu teatrului, regisorulu ese, saluta pe publicu și declara, ca dlu Cancanen n'are angajamentulu d'a fi spendiuratu spre a le face placerea. Strigate și siueraturi. O voce rugatória striga: Sè se arete celu pucinu cu funi'a la gatu. Regisorulu stinge gazulu. În întunecuu, desordinea devine nedescrribibila. Trebú sè se aprinda gazulu din nou și sè se chame o multime de policemeni, cari cu mare nevoia isbutira a desiertá sal'a.

M u s i c a.

⊙ (*Musica pentru honvedii.*) S'a decisu, ca si regimentele de honvedii sè aiba banda. Fia-care banda de ocamdata va fi compusa din 20 de individi, și numai mai tardiu se va sporí numerulu.

⊙ (*Unu concertu interesantu*) se va tiené la finea lui jan. în Budapesta. Arangiatorii acestui concertu voru fi List și Richardu Wagner. Concertulu va fi compusu din cele mai nóue compositiuni ale acestor maiestri. Între altele se voru esecutá unele parti din marele oratoriu „Sta Cecil'a“, la care List chiar acuma lucra în o villa de langa Rom'a. Éra Wagner va presintá publiculu două parti simfonice din trilogi'a sa „Nibelungen, și a nume un'a va fi „mórtea lui Siegfried.“ Concertulu se va repetá la Vien'a.

Industria și comerciu.

|| (*Numerulu femeielorú și fetelorú*) cari lucréza în fabricele de dentele din giurulu orasielorú Bruxelles, Malines, Anvers, Bruges, Menin și Ypres trece peste 100,000.

(*O inventiune insemnata s'a facutu în America*) Acésta este o masina de vaporu atátu de mica, în câtu cu acestu motoru sè se póta uní și pune în miscare o masina de cusutu. E cunoscutu, că calcarea masinei ataca sanetatea cusatórelorú în modulu celu mai vatematoru, și multe femei june devinu bolnaviciose prin acésta ocupatiune. Cu acésta masina de vaporu, miniatura, care se póte procurá eftinu, se completéza mai antáiú masin'a de cusutu, și astu-felu putemu salutá cu bucuria acésta inventiune nóua. În Americ'a s'a pusu în lucrare acésta masina. Se dice, că inventatorii au cheltuitu 200,000 de dolari pana ce au adus'o la perfectiunea actuala. Acésta masina se póte întrebuintá și pentru masini vechi de cusutu. Pentru Germani'a de Nord au dobanditu inventatorii o patenta.

|| (*O cale ferate portativa.*) Unu sistemu de locomotiune cu totulu primitivu, și cu tóte aste despretiuitu pana asta-di, a fostu experimentatu pe lini'a bulevardelorú mari la Paris, între le Temple și la Bastille. Acestu sistemu consiste în o adevérata incingetóre în giurulu rótelorú compusa de două-dieci și patru de stinghii de feru cari se tínu legate între elo prin nisce imbucaturi. Fia-care róta a trasurói, este incangiurata cu o asemenea incingetóre alu carei diametru este numai cu o a siesca parte mai mare de câtu diametrulu rótei. Cu câtu trasur'a înainteza o stinghia, cade la pamentu și serva de sín'a rótei cu care se imbuca, pana la caderea celei care urméza și asié mai incolo. Acestu sistemu primitivu póte avé rezultate miraculóse pe viitoru, mai alesu pentru siosele în timpuri de plóia. Defectulu celu mai insemnatu alu acestui sistemu este greutatea invertirei rótelorú. Trasur'a care serviá la experientia erá o carucióra vulgara incarcata cu 3000 chilograme de feraria. Tóta lumea alergase sè assiste la experienti'a acestui nou sistemu de cale ferata, care producea unu sgomotu de fére grozavu.

|| (*Culcusiulu diamantiferu din Afric'a.*) În institutululu geologicu alu Austriei dlu Groeger dá óre cari amenunte a supra culcusiulu diamantulu din Afric'a australa, din cari resulta că rocele ce insotiescu diamantele aci sunt sisturi cristaline, granitu, serpentina, roce probabili siluriane și devoniane, greșii facéndu parte din muntele Mesiei, calcaruri siliciose și în fine roce din formatiunea Karao. Unele din rocele eruptive enumerate contínu, ilmenita și piropu minerale cari insotiescu mai totu-de-una diamantele. Dlu Groeger distinge două feluri de culcusiuri de diamante în acésta parte a Africei. culcusiurile deschise cari sunt nisce saci séu pungi de 200—600 de metre de diametru; aceste culcusiuri au fostu esplotate pana 40 m. de profundíme; și culcusiurile fluviului Vaal, cari presinta unu altu aspectu; diamantulu nu se gasesce aci de câtu în o zona foarte îngusta d'a lungulu malulu fluviului; cea mai mare lugime unde s'a gasitu este aprópe o mila și cea mai mare înaltíme de 70 de metri. Teremulu diamantiferu este aci cu totulu superficialu, abié are câte-va motre grosime, este semenatu de gauri pline de nisipu cuartiosu și cu pe-

trisiu ce provine din desagregarea diferitelor roce eruptive. Cele mai frumoase diamante sunt cele ce se gasescu chiar pe marginea fluviului.

Tribunale.

| (*Gascile cari au mantuitu capitoliulu*) si-au mai câstigatu unu titlu la recunoscinti'a omenimei. Acestu nou titlu inse numai dîlele trecute fu descoperitu. Locuitorii S. si G. din Gyöngyös au datu planşore la judele loru, că fia-caruia i-au peritu câte siese gâsce. Totu in diu'a aceea unu omu a manatu la cas'a orasiului siese gâsce ratecite. Atâtu S. câtu si G. a afirmatu, că gâscile sunt a lui. Solomonulu Gyöngyösiului apoi a pronunsiatu urmatóri'a sentintia: Sè se lase gâscile pe strada, si in a cui casa se voru duce ele aceluia sè fia si gâscile. Aceste apoi intrara in curtea lui S., si prin urmare gâscile se predetera lui. Inse G., nemultiamitu cu procedur'a gâscelor, si-a inaintatu caus'a la judecatori'a cercuala.

| (*Farcasiu Beni si compani'a*) au fostu ómeni vestiti in Transilvani'a. Ei au jucatu acolo rolulu lui Rózsa Sándor din Ungari'a. In urma inse ei fure prinsu si tradusi inaintea justitiei. Tribun. regéscu din Tergulu-Muresiului la 10 l. c. a pronunsiatu sentintia: Farcasiu Beni, Iacobu Fisch si Roth, fure condamnatu la inchisóre vecinica, Grosz si Némethy la 30 ani, Hirsch la 15, Krochmanlik la mórte. Adeca conducatoriulu bandeii n'a fostu judecatu la mórte, ci numai Krochmanlik. Mai tóta band'a fu compusa din jidovi

| (*Procesulu lui Kullmann*) se va pertractá dîlele aceste la tribunalulu din Würzburg. Se dîce, că Bismarck va asistá in persóna la acestu procesu — alu seu.

| (*Lasamentulu lui Rothschild*) fu publicatu septeman'a trecuta in Vien'a. Pentru scopuri filantropice elu a lasatu 220,000 fl., din ácestu capitalu 150,000 fl. se voru întrebuintá pentru infintierea unui institutu Rothschildianu, 20,000 fl. se voru dá institutulu Franciscu-Josefianu, 15,000 fl. convictulu pentru studentii saraci, 20,000 fl. ospitalulu fondatu de famili'a Rothschild, 10,000 fl. casei saraciloru, 6000 fl. reuniunii literarie „Concordi'a“, 6000 fl. policliniciei si 10,000 fl. institutulu de surdo-muti jidani.

| (*Unu procesu curiosu*) s'a pertractatu septeman'a trecuta inaintea unui tribunalu de sub jurisdicțiunea curtii de apelu din Bucuresei. Unu némtiu a intentatu procesu contra cui-va, pentru că acel'a l'a batjocorit, dîcându-i: „Némtiule!“ Tribunalulu a condamnatu pe culpabilu la inchisóre de o luna de dîle. Asié dara ai dobanditu — Némtiule!

| (*Paulu Lindau,*) redactorulu diariului „Gegenwart“ fu condamnatu la inchisóre de dóue septemani, pentru injurarea lui Dumnedieu. Crim'a acésta fu seversita prin publicarea unui opu „Briefe eines Elysionärs“ de Ioanu Scherr.

| (*Unu procesu picantu*) se va pertractá acusi la tribunalulu r. din Pest'a. Unu gentilomu din strad'a tutunulu a facutu curte unei fete. Parintelui fetei nu i-a vinitu la socotela purtarea domnisorului, si in-

vitá pe acel'a a-i platí 500 fl. dreptu asigurare, că va luá de socia féta. Curtenitoriulu a si platitu sum'a ceruta, dar de odata elu a incetatu d'a mai amblá la féta, si si-a cerutu banii. Parintele i-a si rentorsu 200 fl., dar de ceialalti nu vre nici sè auda. Acuma gentilomulu voiesce sè-i intenteze procesu pentru rostulu de 300 fl.

Economia

△ (*Starea recoltelor in generalu.*) „Vócea Covurluiului“ ne dá urmatóriele vointi a supra starii recoltelor in genere: Austro-Ungari'a comptéza pe o productiune abundanta si o cualitate superióra. Ea cugeta deja a-si asigurá o dasfacere mare provocandu tînerea unui tērgu internationalu la Budapesta in 3 augustu. Recolt'a in Ungari'a se evaluéza la 28 milíone ectolitre de grâu, 22 de secara si 14 de ordiu. In Germani'a se crede, că productiunea va echivalá cu 80—85 l. s. in termenul de mijlocu, adeca 5—10 l. s. mai multu de câtu anulul trecut. Ordiulu a reu, ovesurile nu voru produce mai nimic. Raporturile din Russi'a meridionala sunt totu satisfactóre. Asemenea este si cu aviselo din Turci'a, numai in Rumeli'a recoltele lasa ce-va de doritu. Rocoltele Asiei mici promitu pucinu si guvernulu va montiné chiar interdicțiunea de exportatiune in unele vilaiete. Olanda va da o recolta mijlocia de secara, grâulu se presinta bine. In Angli'a recolt'a grâului promite a da o productiune mijlociá; a ordiului va fi cu 25 l. s. sub termenulu de mijlocu. In fine in Statele-Unite recoltele au reunitu de odata cantitatea si cualitatea, si le va remané unu mare excedentu pentru exportatiune. In Romani'a de peste Milcovu recoltele lasa pucinu de doritu, din cóce sunt satisfactóre, afara de a papsuiloru.

Abonantii „Familiei“ in 1871. *)

D. Georgiu Chira invetiatoriu in Retegu, — Pr. SS. Ioanu Olteanu episcopu in Oradea-mare, — Pr. SS. Mironu Romanu episcopu in Aradu, — D. Grigoriu Venter advocatu in Aradu, — Casin'a civila din Fagarasiu, — Fericirea Sa Procopiu Ivascovicu patriarcu in Carloveti, — D. Lazaru Musteti cetatianu in Budapesta, — Pr. SS. Mihaiu Pavelu episcopu in Gherla, — Casin'a oficieriloru in Alba-Iuli'a, — Studentii romani in Bai'a-mare, — D. Saboli colonelu in Alba-Iulia, — D. Iacobu Pop preotu in Turveconia, — D. Ioanu P. Maior proprietariu in Reginulu Saseseu, — Ds. Amali'a Grama in Blasiu, — Dn. Luis'a Traila, — D. Nicolau Rancu proprietariu, — Dn. Sidoni'a Maniu — in Timisióra, — Dn. Mari'a de Sus-tai in Sedisiora.

(Vóru urmá.)

*) Se 'ntielege, ca vomu publicá numai numele acelora cari au platitu. Avisamu dara pe restantierii nostri a-si refuí catu mai curendu dator'a, ca se putemu publicá si pe dînsii in acésta lista.

Red.

Proprietariu, redactoru respundietoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1874. Callea tierrei nr. 39.

Exemplare complete mai avem din inceputulu anului.